

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΚΑΙ ΜΕΣΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΜΕ ΑΦΟΡΜΗ ΤΙΣ ΑΠΟΨΕΙΣ ΤΟΥ Π. ΜΠΟΥΡΑ ΣΤΗΝ ΕΦΕ
ΓΙΑ ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΣΤΗΝ ΣΧΟΛΙΚΗ ΠΡΑΞΗ

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΙΟΥΛΕΠΟΓΛΟΥ

1. Το μάθημα της Φιλοσοφίας πράγματι δημιουργεί προβληματισμό στην Μέση Εκπαίδευση, ο οποίος αφορά τόσο τους διδάσκοντες όσο και τους διδασκόμενους.
2. Η αιτία του προβληματισμού κλιμακώνεται από τον τρόπο διδασκαλίας μέχρι και την χρησιμότητα του συγκεκριμένου μαθήματος για ένα μαθητή, καταχρηστικά δε μέχρι και την αξία ενασχόλησης οποιουδήποτε σε οποιαδήποτε φάση της ζωής του με το αναφερόμενο αντικείμενο.
3. Από την μια λοιπόν ταυτίζεται ο τρόπος σκέψης (υπουργείου, επιτροπών, συντακτών του σχολικού εγχειριδίου και γνώσης ή αγάπης του διδάσκοντος προς το αντικείμενο) με την Φιλοσοφία, τις θεωρίες και τις μεθόδους της και από την άλλη δημιουργείται ανάγκη απολογητική για τους σκοπούς διδασκαλίας, το περιεχόμενο αλλά και την ύπαρξη της Φιλοσοφίας.
4. Πρόχειρη απαρίθμηση εμποδίων είναι:
 - A. Η ύπαρξη «δεσμών» και η κατηγοριοποίηση μαθημάτων.
 - B. Η συνήθης τοποθέτηση του μαθήματος τις τελευταίες ώρες, δηλαδή το πρόγραμμα (συνέπεια συνήθως της ύπαρξης «δεσμών» ή του κτιριακού προβλήματος).
 - Γ. Οι συντελεστές της σχολικής πράξης (πέρα από δικαιολογημένη ή όχι μερική γνώση του αντικειμένου, η Φιλοσοφία διδάσκεται με πρόθεση επιτυχίας μόνο από όσους την αγαπούν και όχι από καλών προθέσεων φερέφωνους τεχνοκράτες).
 - Δ. Η κοινή τα τελευταία χρόνια αντίληψη της Φιλοσοφίας σαν του κατεξοχήν θεωρητικού τομέα γνώσης και η αποσύνδεσή της σε οποιοδήποτε στάδιο (Μέση ή Ανωτάτη Εκπαίδευση) διδασκόμενης ύλης από τρέχοντες προβληματισμούς, θεωρίες ή αντιλήψεις. (Συχνά θα δείτε στις εξώθυρες των αποφοίτων του Αρχαιολογικού, Ιστορικού ή Φιλολογικού Τμήματος περιφανή τον τίτλο «Αρχαιολόγος», «Ιστορικός» ή «Φιλολόγος», αλλά σπανιότερα τον τίτλο «Φιλόσοφος», τον οποίο αναλογικά θα έπρεπε να θέτουν οι απόφοιτοι του ομώνυμου τμήματος. Η επιφύλαξη αυτή δεν προέρχεται τόσο από σεβασμό στο μέγεθος το πνευματικό των προγενεστέρων φιλοσόφων όσο από την προσγειωμένη σεμνότητα για έναν τίτλο που μερικοί ενίοτε του αποδίδουν τέτοιο νόημα ώστε να δηλώνει αποχώρηση από τη ζωή ή και ιδιορρυθμία).
 - E. Το σχολικό βιβλίο, στο οποίο:

- α. Υπάρχει μονομέρεια (όσον αφορά κλάδους της Φιλοσοφίας οι οποίοι παραλείπονται τελείως και όσον αφορά την έκταση και τον τρόπο με τον οποίο παρουσιάζονται ορισμένες θεωρίες).
- β. Η παράθεση κειμένων-πηγών είναι ανεπιτυχής, ακατάλληλη, δυσνόητη.
- γ. Εφόσον «προτάσσεται» η Αρχαία Ελληνική Φιλοσοφία, η υφή των λόγων της πρόταξης είναι ανεπαρκής.
- δ. Οι πληροφορίες που παρατίθενται είναι από δυσνόητες έως αποκρουστικές για έναν αρχάριο, φλύαρες, κενές αλλά και επικίνδυνες για έναν λίγο σχετικό.
- ε. Δίνεται ελάχιστη έκταση στα σοβαρά θέματα όπως είναι:
- Η επικαιρότητα της Φιλοσοφίας.
 - Η Φιλοσοφία θέτει ερωτήματα και όχι οριστικές απαντήσεις.
 - Προέλευση της Φιλοσοφίας και η ρήξη της με τη Θρησκεία και τον Μύθο. Διάσπαση σε Επιστήμες.
 - Δικαιολόγηση του κύρους της Φιλοσοφίας παρά τις διαφορετικές θεωρίες που την αποτελούν και την συγκροτούν.
- στ. Αντίθετα δίνεται έκταση σε ασύνδετα μεταξύ τους θέματα, τα οποία ούτε την λογική της κλιμακούμενης «δυσκολίας» ακολουθούν ούτε και σχέση μεταξύ τους εμφανίζουν.
- ζ. Το κεφάλαιο «Λογική» (ιδιαίτερα με το βιαστικό τρόπο παρουσίασης και τα ανεπαρκή παραδείγματά του) παραλύει την αντίστοιχη επιστήμη, καθιστώντας την τέχνη των ειδικών.
- η. Σε σχέση με τη δομή του βιβλίου αλλά και την ανάπτυξη των κεφαλαίων λείπει η παραγωγική και ιδίως η επαγωγική μέθοδος.
- θ. Λείπουν, γενικότερα, τα παραδείγματα.
5. Πέρα όμως από τα εμπόδια υπάρχει και μια πραγματικότητα αναπόφευκτη: πρέπει να αντιμετωπίσουμε το πρόβλημα σήμερα με τα μέσα που έχουμε ακόμη και αν επρόκειτο αύριο να λυθεί.
6. Προσωπική συμβολή που δεν απαιτεί θυσίες, αλλά επιφέρει και κέρδη, πνευματικά και ηθικά.
7. Αξιοποιώντας το υλικό που υπάρχει, παίρνοντας πρωτοβουλίες και αυτοσχεδιάζοντας. Πώς αλλιώς;
8. Αρκεί να χρησιμοποιήσουμε την διδασκαλία της Φιλοσοφίας σε συνδυασμό με τη διδασκαλία Ιδεών (ανύπαρκτη τυπικά και σπανίζουσα πρακτικά), που φυσιολογικά ακολουθεί το μάθημα έκφραση-έκθεση.
9. Για παράδειγμα, αναφερόμενοι στην έννοια του ανθρωπισμού ή της ελευθερίας, μπορούμε να εξετάσουμε (ή μήπως επιβάλλεται;) την έννοια της αξίας και να αφιερώσουμε εκτενή χρόνο στην αξιολογία, όχι βέβια με τρόπο «ακαδημαϊκό», αλλά απλό, γλαφυρό και (αισίως) εύληπτο. 'Η αναφερόμενοι στην ενότητα αγωγή, εκτενώς εξετάζουμε Σωκράτη-Πλάτωνα-Αριστοτέλη, Σοφιστές και άλλους. Στην ενότητα γνώση-παιδεία φιλοσοφούμε πραγματικά, εξετάζοντας, πριν την οριστικοποίηση των εννοιών μας, βασικά και επιμέρους ερωτήματα της γνωσιολογίας. Μπορούμε εδώ να αναφερθούμε στις θεωρίες και στις

μεθόδους. Αναπτύσσοντας το θέμα Τέχνη θα πρέπει να προβληματιστούμε πάνω στην αισθητική θεωρία. Στο θέμα σύγχρονος πολιτισμός-καταναλωτισμός θα συσχετίσουμε την χρησιμοθηρία με τον πραγματισμό ορισμένων άγγλων φιλοσόφων. Οποιαδήποτε προσπάθεια εξήγησης του υλισμού ή της πάλης των τάξεων θα μας παραπέμψει στον Ηράκλειτο και στους Ατομικούς. Ο πόλεμος και η ειρήνη θα απαντηθούν από τους υπαρξιστές, και ούτω καθεξής.

11. Αρκεί η εκάστοτε αναφορά να είναι μια πρόσκληση στον χώρο της Φιλοσοφίας, για τη συνεπέστερη θεμελίωση «αξιωμάτων» που είναι κοινά παραδεκτά κατά τον ορισμό εννοιών από διδάσκοντες και από βιβλία εκθέσεων.
12. Με σεβασμό στο επιφυλακτικό ή κουρασμένο από κοινοτυπίες μαθητικό αυτί. Με μόνη δολιότητα την προσέλκυση στο έργο και τη δυναμική του χώρου των Ιδεών, των ερωτημάτων, της αμφισβήτησης.
13. Για να κερδίσουμε χαμένο χρόνο και να αξιοποιήσουμε τον υπάρχοντα, με πρακτικό πνεύμα και λίγη αισιοδοξία (περιμένοντας βέβαια και απαιτώντας τις απαραίτητες βελτιώσεις και αλλαγές).
14. Ευχαριστώ για την προσοχή σας καθώς και για την αξιόλογη πληροφόρηση που προσφέρει το Περιοδικό σας.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΙΟΥΛΕΠΟΓΛΟΥ
ΕΜΠΕΙΡΙΚΕΙΟ ΓΕΝΙΚΟ ΛΥΚΕΙΟ ΑΝΔΡΟΥ